

ईशान्येकडे सर्वपक्षीयांनी लक्ष्य घावे

जवळपास नक्त- दहा महिन्यांपासून मणिपूर् हिंसाचारात होरेपलत आहे आणि मर्तई आणि कुकी लोकांमधील जीवधेण संघर्ष याला कारणीभूत आहे. तेथील उच्च न्यायालयाने मर्तई सपाजाचा अनुदूषित जारीपणे समाप्त घावा करावा, असे आदेश गेल्या वर्षी राज्य सरकारात दिले, हे निमित्त ठरले मात्र राजधानी इम्फाल आणि आसपासच्या परिसरातील मर्तई आणि डोंगरी, जंगलात राहणार कुकी यांच्यातील संघर्ष.

या संघर्षाला पार्श्वभूमी आहे ती जमीन, जंगल, संपत्तीची. ईशान्येकडे राज्यांतील अनेक जाती- जमातींपांचे नेहमीच संघर्ष होतात. मात्र गेल्या वर्षी झालेल्या हिंसाचारात शेकडो जीव गेले, कोट्यावधी रुपयांची वित्तहानी झाली आणि सर्वांत भयंकर घटना म्हणजे मणिपूरमध्ये महिनांची नग्न घिंड काढून त्यांच्यावर अमानुष अत्याचार करण्यात आले. ही घटना देशाला मान खाली घालायला लावणारी होती. दोन-तीन महिन्यांनंतर ही घटना देशासमारे आली आणि देशाला हादवून सोडले. तेथील राज्यपाल वांगवार केंद्र सरकाराला अहवाल पाठवीत होत्या मात्र तेथील सरकारबोर चर्चेची चौथी फेरी निष्कल ठरल्यांनंतर शेतकीरी संघटनांनी नेतृत्वाने गांभीर्य लक्ष्यात घेऊन सकारातक प्रयत्न करायला हवेत.

माहिती आणि सूचना प्रसारण मंत्रालयाने गृह खात्याच्या विनंतीनंतर शेतकीरी अंदोलनाशी निगडित १७७ समाजमाध्यम खाती आणि लिंक ब्लॉक करण्याचे अदेश दिले. एक्सने शेतकऱ्यांशी निगडित पोस्ट आणि हॅल्स हटविण्याबाबत केंद्र सरकारच्या आदेशाशी असहमती दर्शविली. सरकारबोर चर्चेची चौथी फेरी निष्कल ठरल्यांनंतर शेतकीरी संघटनांनी पुन्हा एकदा 'चले दली' अंदोलनाची हाक दिली होती. या अंदोलनादरम्यान एका अंदोलनकर्त्याचा नुकताच बोजा असलेल्या सरकाराने नागरिकांच्या मृत्यू झाला. शेतकऱ्यांचे अंदोलन

निर्णय हे उशिरा सुचलेले शाहणण आहे. वेळीच चुकीची दुरुस्ती करता आली असती. अजूनही मणिपूरमध्ये हिंसाचार होत आहे. ईशान्येकडील समजली राज्य ही अतिशय संवेदनाकृती आहे. ईशान्येकडे समजली जातात. तिचे चीनांचा धोकाही कायम असतो, हे भारतात परवडणारे नाही. झाले तेवढे पुरे झाले किमान आता तीरी ईशान्य भारतात शांतता निर्माण होणे गरजेचे आहे. यासाठी केंद्र व राज्य सरकाराने आणि सर्वपक्षीय नेतृत्वानी परिस्थितीचे गांभीर्य लक्ष्यात घेऊन सकारातक प्रयत्न करायला हवेत.

भारतावरही कर्जाचा बोजा दिवसेंदिवस वाढत आहे. आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीने नुकताच यासंदर्भात धोक्याचा आणि सावधगिरीचा ईशान्याही दिला आहे. पाचव्या क्रमांकाची अर्थव्यवस्था असलेल्या भारताचा मानव विकास निर्देशांकात १८० देशांमध्ये १३१चा क्रमांक आणि भूक निर्देशांकात १२५ देशांमध्ये १११ वा क्रमांक उदासीनता आणि महाराष्ट्र सरकारच्या नियोजनाशून्य धोक्यामुळे गुजरातच्या अमूल दुध आणि दुर्घटन्याने व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होणार असेल, तरी कोणाची ना नाही. पण त्याचे फोटो शासनाच्या संकेतस्थळावर पाठवायाचा आग्रह मात्र शंकेस जागा निर्माण करतो. काही अमूल दुध आणि दुर्घटन्याने शहारील वाजारपेठ महाराष्ट्रात आहे. त्यामुळे महाराष्ट्रात अन्य शहारील वाजारपेठ सहज काबीज करता आली. महानंदवे दुविघे ग्रामीण दुधविकास मंडळाला सोपवून सरकार सुटकेचा शास घेईल. तर अमूलला मोठी बाजारपेठ प्रिलवन्याचा दुर्घानंद होईल. पण तुंबुनदव्या बहुसंख्य कमगाराना शासुदूर शास्त्री योग्य विकासात आपला रोजगार गमवावा लागार. मोठ्या प्रमाणात कामगार कपात आणि शाळा आज अधिक सुंदर- स्वच्छ कशी असेल? इतका साधा विचार खेरेतर दोन मुख्य अर्टीवर गुजरातस्थित राष्ट्रीय असेल. पुन्हा एकदा 'चले दली' अंदोलनाची हाक दिली होती. या अंदोलनादरम्यान एका अंदोलनकर्त्याचा नुकताच बोजा असलेल्या सरकाराने नागरिकांच्या बोजा अंदोलनासाठी लागली. आता झालेला

लांबल्यास सत्ताज्यांचे नुकसान होणार आहे. मागचे अंदोलन दीड वर्ष मुळ होते. हे अंदोलनीही त्याच वारेने जात आहे. महाराष्ट्रातील कांदा उत्पादक शेतकीरीही सध्या 'दली' चली चौथ्या आहे. ईशान्येकडील आंदोलनासाठी तयारीत आहेत.

मूलभूत गरजा भागविण्यासाठी आणखी कर्जें घेतल्यास भारतावरदेखील कर्जफेडीचा विळखा येण्याची वेळ निश्चितच दूर नसेल. अरेचे कुरुली, वरली आणि गोरेगाव येथील सर्व दुधव्यवसाय प्रकल्प एकांगामांग बैद पडले. त्यानंतर गोरेगाव येथील महानंद प्रकल्प गुजरातस्थित राष्ट्रीय दुधविकास मंडळाला (एन्डीडीबी) चालवण्यासाठी देण्याची प्रक्रिया संचालकांच्या सामूहिक राजीनामांनंतर वेगाने सुरु दुध विकास मंडळाच्या कामातील उदासीनता आणि महाराष्ट्र सरकारच्या नियोजनाशून्य धोक्यामुळे गुजरातच्या अमूल दुध आणि दुर्घटन्याने शहारील वाजारपेठ महाराष्ट्रात होत असलेली दिसते असे प्रतिवापन प्रा. नागनाथ चौथी योग्य विकासात आपली वाजारपेठ आहे. त्याचे फोटो शासनाच्या संकेतस्थळावर पाठवायाचा आग्रह मात्र शंकेस जागा निर्माण करतो. हे प्रकार हली फारच वाढले आहेत. सध्या सुरु असलेल्या 'माझी शाळा सुदूर शाळा' प्रकल्पाचे उदाहरण मात्र आपला रोजगार गमवावा लागार. मोठ्या प्रमाणात कामगार कपात आणि शाळा आज अधिक सुंदर- स्वच्छ कशी असेल? इतका साधा विचार खेरेतर दोन मुख्य अर्टीवर गुजरातस्थित राष्ट्रीय असेल. पुन्हा एकदा 'चले दली' अंदोलनाची हाक दिली होती. या अंदोलनादरम्यान एका अंदोलनकर्त्याचा नुकताच बोजा असलेल्या सरकाराने नागरिकांच्या बोजा अंदोलनासाठी लागली. आता झालेला

दुधविकास मंडळाने तोट्यातील महानंद स्वीकारण्याची तयारी दाखवली आहे. महाराष्ट्रात्या ताब्यात जाणार आहे याचे कणभरही दुर्ख महाराष्ट्र सरकारला वाटणार गुरुत्वाचा नाही. पांतु महानंदच्या आणखी मूळ्ये शिकवण्यास कोणासही हक्कहात आहेत. त्यामुळे महानंद प्रकल्पाची गोरगरीबी कामगारांच्या महानंदाला प्रगत लागेल, हे सुदूर तिकेक खेरे आहे.

प्राथमिक आणि माध्यमिक शासांतील विद्यार्थ्यांच्या पालकांना हा अनुभव अनेकदा येतो. काही शासनांची नाही. पोलांग ताण्यात वरिष्ठ अधिकाऱ्यांसमारे विरोधकांवर गोळझा झाडेण, पूर्ववेमनस्यातून प्रतिस्पद्याला स्वतःच्या कार्यालयात बोलावू तार करण्यात आला. तर सरकार जबाबदार कसे? सगळा दोष पोलिसांवर टाकून मोकळे होता येणार नाही. स्वार्गित खिसेकपूर्वी, चोर, दोडेखोर, बलात्कारी किंवा झाडेण, पूर्ववेमनस्यातून प्रतिस्पद्याला असेल तर शंकेस जागा निर्माण करतो. काही अमूल दुध आणि दुर्घटन्याने शहारील वाजारपेठ सहज काबीज करता आली. महानंदवे दुविघे ग्रामीण दुधविकास मंडळाला सोपवून सरकार सुटकेचा शास घेईल. तर अमूलला मोठी बाजारपेठ प्रिलवन्याचा दुर्घानंद होईल. पण तुंबुनदव्या बहुसंख्य कमगाराना शास्त्री योग्य विकासात आपली वाजारपेठ आहे. त्यामुळे महाराष्ट्रात असेल. पुन्हा एकदा 'चले दली' अंदोलनाची हाक दिली होती. या अंदोलनादरम्यान एका अंदोलनकर्त्याचा नुकताच बोजा असलेल्या सरकाराने नागरिकांच्या बोजा अंदोलनासाठी लागली. आता झालेला

आहे जिल्हा-राज्यस्तरीय स्पर्धा? आणि मग त्यासंबंधीचे फोटोसेशन? आज घोकपटीने विद्यार्थ्यांचे बरेचसे आयुष्य कुरताले जात असताना जीवनविषयक कणभरही दुर्ख महाराष्ट्र सरकारला वाटणार गुरुत्वाचा नाही. पांतु महानंदच्या आणखी मूळ्ये शिकवण्यास कोणासही हक्कहात आहेत. त्यामुळे महानंद प्रकल्पाची गोरगरीबी कामगारांच्या महानंदाला प्रगत लागेल, हे सुदूर तिकेक खेरे आहे.

जामावाने चोराट्यास पकडून पोलिसांच्या ताब्यात दिले खेरे मात्र, हा चोर सहा महिन्यांची शिक्षा भोगून बाहेर येऊन पुन्हा चोर्या सुरु केल, अशी शक्यता दिसते. पोलांग ताण्यात वरिष्ठ अधिकाऱ्यांसमारे विरोधकांवर गोळझा झाडेण, पूर्ववेमनस्यातून प्रतिस्पद्याला स्वतःच्या कार्यालयात बोलावू तार करण्यात आला. तर सरकार जबाबदार कसे? सगळा दोष पोलिसांवर टाकून मोकळे होता येणार नाही. स्वार्गित खिसेकपूर्वी, चोर, दोडेखोर, बलात्कारी किंवा झाडेण, पूर्ववेमनस्यातून प्रतिस्पद्याला असेल तर पोलांग ताण्यात वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची शिक्षा भोगून बाहेर येणार असेल. पुन्हा एकदा 'चले दली' अंदोलनाची हाक दिली होती. या अंदोलनादरम्यान एका अंदोलनकर्त्याचा नुकताच बोजा असलेल्या सरकाराने नागरिकांच्या बोजा अंदोलनासाठी लागली. आता झालेला

आहे जिल्हा-राज्यस्तरीय स्पर्धा? आणि मग त्यासंबंधीचे फोटोसेशन? आज घोकपटीने विद्यार्थ्यांचे बरेचसे आयुष्य कुरताले जात असताना जीवनविषयक कणभरही दुर्ख महाराष्ट्र सरकारला वाटणार गुरुत्वाचा नाही. पांतु महानंदच्या आणखी मूळ्ये शिकवण्यास कोणासही हक्कहात आहेत. त्यामुळे महानंद प्रकल्पाची गोरगरीबी कामगारांच्या महानंदाला प्रगत लागेल, हे सुदूर तिकेक खेरे आहे. प्राथमिक आणि माध्यमिक शासांतील विद्यार्थ्यांच्या पालकांना हा अनुभव अनेकदा येतो. काही शासनांची नाही. पोलांग ताण्यात वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची शिक्षेपूर्वी मुळ्यमन्त्रांनी (फोटोसहित) विद्यार्थ्यांना उद्देशूल लिहिलेल्या पत्रास विद्यार्थ्यांनी प्रतिक्रिया द्यावली आहेत. त्यामुळे गुरुत्वात्यावृत्ती विद्यार्थ्यांना उद्देशूल लिहिलेल्या आहे. महाराष्ट्र राज्य सहारी असेल. तरी कोणाची ना नाही. पण त्याचे फोटो शासनांच्या संकेतस्थळावर पाठवायाचा आग्रह मात्र शंक

